

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare ea însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebes), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.) Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Cod. I., Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Loina, Drăganul, Dundreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgetana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițeru Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșda), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Lucașfărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăciana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ilva-mare), Rureana (Cap.-Măndăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebes), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Sîlvania, Speranta (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăana, Țibșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmartin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Birourile mijlocitoare de împrumuturi.

Birourile mijlocitoare de împrumuturi sau agenturile de credit, cum se mai numesc pe sine, sunt o vechie și grea plagă a solicitanților de credit neorientați, din aceasta țară. Intemeiate la început în număr restrâns în capitala țării și ici-colea câte una în principalele orașe din provincie, aceste așezăminte de exploatare a celor lipsiți, s'au înmulțit în anii din urmă în măsură îngrijitoare în capitală. Sub controlul sever, exerciat asupra activității lor din partea autorităților, număroase, astfel de birouri și-au transpus ulterior terenul de operațiune în provincie, unde le vedem existând și prosperând sub cele mai variate și răsunătoare firme. Ele s'au străcorat și în până acum mai puțin exploatarele ținuturi românești și binefăcătoarea (!) activitate a acestor birouri este multor buni Români bine cunoscută, din urmele, ce au lăsat la noi, în deosebi în pungile poporului țaran, faimoasele birouri mijlocitoare de credit «Pecunia» și «Salvatoria» de pe vremuri.

Intemeiate cele mai multe, și cu rare excepțiuni, de obicei de existențe dubii, de oameni fără căpătăiu, certați uneori nu numai cu morala, ci și cu legea, birourile mijlocitoare de împrumuturi, încearcă să se erigeze drept ocrotitoare neinteresate a oamenilor năcăjiți, a căror ruină devin însă de fapt, prin exploatarea fără scrupul, la care sunt expuși de regulă, ceice ajung prin fatalitate, momiți, sau din neștiință în mrejele lor.

Pentru agenturile de credit, între cari cele neexceptionabile și corecte sunt rare excepții, nu există timpuri anormale financiare. Ele operează în timpuri de abundență de bani, ca și în timpuri de criză cu acelaș zel și bun rezultat — pentru sine.

Între orice împrejurări, ceice profită din «operațiunile» de mijlocire ale acestor agenturi sunt în prima linie înșiși conducătorii și proprietarii acestor așezăminte «financiare». Taxele «regulamentare» și diferitele spese efective, calculate de cele mai multeori în mod arbitrar, după urgența cererii, și incassate anticipativ dela victimele ajunse în ghiarele lor sau asigurate dela ele pe alte căi: prin cambii sau altele, între orice împrejurări întră în casele «Agenturilor». Dar că oare, solicitanții de credit ajung vreodată la împrumuturile dorite și sub ce condiții, este foarte problematic. Munca și intervenția «Agenturei», fără privire la rezultat trebuie remunerată!

Dacă birourile acestea mijlocitoare de împrumuturi operează — precum se știe — și în timpuri normale cu succes între oamenii neorientați, ne putem ușor închipui cu ce aparat mare și cu ce rezultate strălucite (pentru ele!) vor fi operat în cursul crizei îndelungate actuale.

Timpurile de criză, când banii sunt rari, oferenții de împrumuturi puțini, solicitanții de credit din contră număroși, sunt cele mai prielnice timpuri pentru birourile mijlocitoare de împrumuturi. Atunci au ele secerișul cel mai bogat. Doar dispun și în astfel de timpuri de

legături de «primul rang» cu isvoare nescicate de bani ieftini, cu cari fericesc poporul!

Cu ameliorarea situației financiare, care mai curând sau mai târziu totuși va urma, și când se vor deschide din nou ghișeurile băncilor pentru cercurile mai largi ale populației, li se deschide și Agenturilor de credit nou prilej de a intra iarăș în «activitate».

Să ne străduim, toți câți suntem în măsură a ne da seamă de operațiile dezastruoase pentru popor ale birourilor mijlocitoare de împrumuturi, ca activitatea lor din viitor să fie mai puțin roditoare pentru ele, ca în trecut. Biroul nostru de informațiuni și comisiuni, dejaprin faptul existenței sale încă va contribui în măsură însemnată la combaterea acestor paraziți ai poporului!

Bancherul din provincie.

Scrisoarea XVIII.

Interese de depozit și de escont.

În orașele mai mari din provincie, în cari întreprinderile comerciale și de bancă sunt aproape tot așa de mari, ca și în capitală, stabilirea intereselor se îndreaptă mult puțin după capitală. În orașele și comunele mai mici însă oamenii le convine mult mai bine dacă interesele rămân cât se poate de constante.

Interese de depozit. Oamenilor din provincie le place ca după capitalurile lor depuse la bancher să tragă interese fixe, nevariabile. Nu le convine calcularea de interese făcută pe baze și după tabele științifice, care oscilează între 1 și 5%. N'ar putea pricepe niciodată, cât fac într'adevăr interesele, cari mereu variază încoace și încolo.

Cu interese de 4 și 5% fiecare este mulțumit, nu există însă putere pe lume, care să-i poată împăcă pe oameni să zicem cu 3%. Inzadar ai căută să le explici cu temei și pe larg că situația financiară din capitală a făcut neîncunjurabilă o reducere a intereselor. Omul din provincie nu se pricepe la treburile financiare din capitală și nici nu voiește să le priceapă. Teoria devizelor (a cambiilor asupra străinătății) o va înțelege tot așa de greu, ca și spre ex. o problemă de tot complicată algebrică. Li convin mult mai bine condițiile, cari nu-i fac multă bătaie de cap. Refuză să accepteze un etalon de interese, care se schimbă deatâteaori încât nici când nu este orientat asupra mărimii lor. Peste tot se ferește de complicații. Deponenților din provincie le trebuie un etalon și condiții, cari rămân neschimbate până la ridicarea banilor. Că ce se întâmplă în intervalul acesta în capitală, pe ei nu-i interesează.

Etalonul astfel stabilit se modifică, parte anăsurat uzului local, parte conform uzului respectivei bănci, în esență însă se acomodează după etalonul original.

Așa de exemplu: Pentru o sumă de 10,000 de coroane care e de a se replăți fără anunț, à vista, nu poți acorda aceleași interese, ca și pentru banii depuși pe lângă un termen de abdicere de o lună, pentru că banii depuși cu condițiunea de a se replăți à vista, trebuiesc plasați în valori de rangul prim, cari aduc numai interese de tot modeste.

Astfel de sume însă, cari se depun pe lângă un anumit termen de abdicere, se pot învârti și se pot plasa în valori mai puțin circulabile, sau mobile, cari însă îți asigură un venit cu ceva mai mare. Dacă, după depozitele, cari sunt a se replăți imediat dai 3%, după depozitele depuse pe un timp scurt de abdicere vei da 3½%, iar după cele depuse pe un termen mai îndelungat va trebui să dai 4%.

Băncile din provincie, de comun, își mențin la depozite etalonul statorit, chiar și în caz, când cele din capitală reduc etalonul la 25%, așa că interesele din provincie nici nu se reduc, dar nici nu se urcă, ca cele din capitală.

Astfel se întâmplă foarte des, că se zice, că cutare bancă plătește mai mult după depozite decât banca ta. Va fi consult în astfel de cazuri să te convingi, cât îți stă în putință, dacă aceasta este adevărat sau nu, fiindcă nu totdeauna corăspund adevărului. Ți se aduce la cunoștință că unele bănci plătesc interese așa de mari, de ți-se ridică părul în vârful capului. Se poate să nu fie adevărate știrile, dar dacă este adevărat, să sperăm că cazurile acestea nu sunt așa de dese și că puține bănci fac așa. Va fi foarte bine ca deponenții să-și însemneze faptul dovedit prin experiență, că interesele mari sunt împreunate și cu rizic mare.

Interesele, pe cari le poate plăti o bancă din provincie după banii depuși la ea, nu se pot statori după plac, nu se pot neglija ori uită. Sunt produsul unui calcul bazat pe experiență de mai mulți ani și care se orientează în prima linie după interesele din capitală, peste care nu trece decât cu o fracțiune de tot neînsemnată. Prin urmare nici un institut din provincie nu-și poate procura banii peste prețul mediu, ce se oferă și plătește pentru aceștia, de cumva nu voiește să se expună la două eventualități: sau se hotărăște ca să lucreze cu pierdere, ceea ce nu se poate presupune despre o bancă, sau oferă împrumuturi riscate, cari — bine că aduc interese mari, — dar în caz de lipsă nu se pot preface în bani.

Am mai amintit, că nu poți pretinde, nepedepsit, dela deponenți, să vină de altădată după banii lor. Deponenții n'are nimic a face cu aceea, că depunerea lui s'a plasat în astfel de împrumuturi mai mult sau mai puțin dubii și cari afară de aceea numai cu greu se pot încasa. El își pretinde banii atunci, când are trebuință de ei, și va fi o zi grea pentru bancă ziua, în care deponenții o vor asaltă în masă și pe neașteptate și ea va dispune numai de valori imobile. Este de o mie de ori mai bine dacă abdiczi de niște depozite, decât să le primești pe lângă niște condițiuni, cari te constrâng la plasări imobile și greu de încasat, când ai mai mare trebuință de bani.

Interese de escont. Interesele, ce le calculezi la escont se schimbă după calitatea cambiilor și după prețul în curs al banilor. Așa de exemplu: un cambiu pe care o firmă străină de rangul prim îl trasează asupra unei alte firme de acelaș rang din patrie și care afară de aceea e provăzut și cu indosamentul unei bănci puternice, se deosebește foarte mult de acceptele sau cambiile comerciale, cari obvin la bancherii din provincie și de aceea se și poate escontă pe lângă condițiuni mult mai favorabile. Cambiile de bancă* formează de fapt cele mai prețioase valori

* Adecă acceptul de bancă. În Ungaria nu prea e cunoscut, dar în apus și în special în comerțul mondial al Angliei aproape toate afacerile comerciale se mijlocesc cu ajutorul acestui soi de cambiu. Valutei de aur și împrejurărilor sus amintite le poate mulțami Anglia, că a ajuns centrul comerțului internațional.

active ale oricărei bănci. Ele se pot reescontă și în orice minut, — chiar și în vremurile cele mai critice — se pot preface în bani. Reescontarea valorilor de calitate mai inferioară însă nu e nici decât atât de sigură, pentru că în timp de criză câte odată li-se închide piața de tot. Afară de aceea la cambiile de bancă poți fi sigur, că contravaloarea lor va incurge la scadență.

De fapt poți contă dinainte la contravaloarea lor, pe care o poți adăuga liniștit la numărul tău de cassă din ziua scadenței. Toate cambiile acestea sunt niște bancnote, în formă modificată. Dacă vorești să-ți mărești numărul de cassă este destul dacă limitezi escontarea de astfel de hârtii și acelea, cari decad se prefac de sine în bani și dorința îți este împlinită.

Poți reduce impegnul domnului Creangă și al altora ca el, aceasta însă nu înseamnă numai decât, că numărul și-se sporește. Astfel de cambii nu se pot considera la ziua scadenței drept tot atâtea bancnote. De sigur se vor plăti la timp, dar nu necondiționat atunci, când conțezi la ele. Afară de aceea nu sunt totdeauna circulabile, pentru că se poate întâmpla, ca să nu le poți reescontă chiar atunci, când ai dori și când ai necesitate de bani. Cu un cuvânt din punct de vedere financiar n'au nici o valoare.

Intre aceste două soiuri de cambii — între cele de rangul prim și ultim — figurează cambiile indigene sau de comerț. E soiul de cambii cu care ne-am mai întâlnit și mai înainte — trata lui Stan asupra lui Păun și soții, este forma de cambii pe care bancherul din provincie o cunoaște mai bine*.

Cambiile comerciale sunt valori circulabile, cu atâta inferioare acceptelor de bancă, cu cât ele sunt superioare, în ce privește circulabilitatea, cambiilor de celelalte categorii. Poți contă la ele și excepționând timpurile de criză le poți reescontă ori când, deși nu sub aceleași condiții ca acceptele de bancă. Din motivul acesta etalonul de interese al cambiilor comerciale este atât în capitală, cât și în provincie, ceva mai urcat decât al acceptelor de bancă.

Cu toate aceste Domnul Hazardescu pretinde dela tine, ca la escontarea cambiilor prezentate de el și cari se compun până la 90% din cambii comerciale să aplici discountul privat**.

Domnul Hazardescu se numără între aceia, cari în treburi de negustorie sunt extrem de scrupuloși și merg până în cele mai mici amănunte. Dacă interesele după depozite în capitală sunt mai mici decât la tine, atunci el ține morțiș la vechiul și bunul uz local. Dacă însă lucrul stă întors, atunci — după vederea lui — numai împrejurările din capitală sunt menite să servească de bază și orientare la formarea prețurilor. De altcum e adevărat că domnul Hazardescu, deși pretinde ca la materialul său mixt, să aplici discountul privat, pe de altă parte n'are nimic în contra ca altora să le calculezi cât îți

* Aceasta se referă mai mult la stările bancherilor din Anglia. La noi soiul acesta de cambii se învârtă mai mult în capitală. Provincia cunoaște mai mult cambiile agricole (țărănești), ceace de altcum e și foarte natural într'un stat eminentemente agricol, ca și al nostru. *Nota trad.*

** Sub *Discount privat* e de a se înțelege etalonul cu care se cotează într'o piață acceptele de bancă de primul rang cu scadență de 3 luni. Uzanțele referitoare la acest discount privat sunt în fiecare piață altele. Discountul privat în Budapesta se referă la acceptele «Băncii de escompt» (Leszámitoló Bank) și ale institutului «Hazai Bank», iar în Viena la acceptele dela «Creditanstalt». *Nota trad.*

vine bine la socoteală. Dar să lăsăm aceasta. Este ridicol ca la un material de simple cambii comerciale să aplici discountul privat. Aceasta se face exclusiv numai cu hârtile de rangul prim, din cari însă foarte puține se vor afla în portofoliul tău. Din când în când se va rătăci câte una de acestea și prin Bănești, producându-ți o surprindere plăcută. În portofoliul tău de cambii însă va fi mai mult ca o raritate și nici decât o apariție de toate zilele. Și fiindcă aceasta e așa, va fi consult ca hârtii de felul acesta — cari și așa numai rar de tot se arată — să le examinezi cu atențiune îndoită, ca nu cumva într'o bună dimineață, când deja e prea târziu, să te trezești, că numele firmei de milionar numai printr'o singură literă se deosebește de acela al firmei unei societăți amărite, care afară de numele fals, pe care l-a pus în circulație, altceva nimic nu are.

Dar presupunând chiar, că materialul ce-l ai, se compune exclusiv din accepte de bancă, totuși nici atunci nu te poți considera de acelaș rang cu băncile din capitală, și nici nu poți lucra în aceleaș condițiuni ca acestea. Sediul îți este în Bănești, unde îți stau la dispoziție toate mijloacele și condițiunile necesare pentru continuarea afacerii tale. Le-ai pus celor din Bănești la dispoziție o întreprindere, care — filială fiind — în afară, poate ca să nu fie luată așa de mult în seamă, dar care de altcum, de fapt, e în toată privința egală cu ori care institut de rangul prim. Ești în poziție să faci fără privire la fel și sumă, orice fel de transacțiuni, ca oricare institut mare din capitală.

Câtă vreme însă escontările tale de cambii fac abia câteva sute sau mii de coroane, institutele din capitală circulează zilnic sute de mii. Iar escontarea unui cambiu de K 500 reclamează întocmai atâta calculație și contabilitate, ca și un cambiu de K 50.000. Așadar în proporție cu venitele afacerii ta e împreună cu cheltuieli cu mult mai mari, ca cea a unei bănci din capitală. Circulația cea mare dă posibilitatea băncilor din capitală ca să lucreze cu etaloane atât de reduse, pe lângă cari tu ai peri de foame. Așadar dacă peste tot dorești să cultivi în Bănești afaceri de escont de cambii și vrei, ca după acoperirea speselor, să-ți mai rămână și ceva profit, atunci necondiționat trebuie să lucrezi mai scump decât institutele de bani din capitală, fie vorba de accepte de bancă, fie de cambii comerciale.

Dacă și ceilalți clienți ar fi de părerea Domnului Hazardescu, atunci filiala din Bănești nu și-ar putea acoperi cheltuielile și ar fi nevoită să-și închidă ghișeurile.

E de luat în considerare și aceea, că dacă deoparte interesele tale de escont nu se reduc așa de mult, ca d. ex. cele din capitală, pe de altă parte însă nici nu se urcă nici când în aceeaș proporție, cum se întâmplă în capitală.

Clienții tăi sunt obicinuiți cu un etalon mai puțin variabil și le convine mult mai bine dacă plătesc stabil 5%, decât dacă aceste procente se schimbă încontinuu. De fapt interesele tale de escont trebuie să se îndrepteze mai mult după interesele, ce le plătești pentru depuneri, decât după etalonul băncii de emisiune, cu cari afacerile curente din Bănești nu prea stau în vre-o legătură vizibilă.

Comercianții tăi de articli de modă și mămularii, măcelarii și brutarii, negustorii de lână și țesătorii nu-și poartă afacerile lor astfel, ca să se uite cu

un ochiu, la cursul cambiilor străine și cu altul la rezervă băncii de emisiune. Ei au nevoie de o anumită cantitate de produse sau de marfă, ca să-și poată întregi depoul, și să poată satisface pretensiunile cumpărătorilor, dar nu sunt în stare să priceapă, că ce are de a face aceasta cu faptul, că banca de emisiune dispune de o sumă mai mare de 10 milioane de rezervă în aur, sau nu.

De sigur că vor auzi și aceea, că piața de bani să înasprește și că cursul cambiilor scade. De oarece nu ei au provocat aceste stări anormale, nici nu le convine să fie conturbați cu astfel de lucruri. Ei zic: bată-și capul cu așa ceva aceia, cari au provocat răul Domnul Stan nu poate înțelege, că pentru-ce s'au schimbat deodată condițiunile îndatinate la escont numai din motivul, că oamenii de seamă lui Nan și Bran, cu speculații în dreapta și în stânga, au provocat o criză comercială; ba nici chiar aceea nu o poate înțelege, că pentru ce i s'au abzis toate anticipațiile, împrumuturile? Ei nu au contribuit cu nimica la provocarea crizei și sistarea favorurilor vechi o vor privi-o ca o lipsă de considerație și ca o nedreptate.

Etalonul de interese pasiv. Dacă cineva trece cu o sumă de 10.000 de coroane peste creditul său de cont-curent fixat, și tot această sumă se plasează într'un cambiu circulabil, atunci se tractează de două afaceri, cu totul tot deosebite una de alta, cari trebuie manipulate pe lângă condițiuni diferite. Dacă o bancă din provincie condece unui client al ei să treacă ori când cu K 10.000 peste creditul fixat, atunci banca de fapt a acordat clientului un nou credit, de sumă egală, pe atâta vreme, cât stă deschis contul. Afacerea s'a încheiat cu condiția, că debitorul va avea să plătească interese numai după sumele, cu cari este în debit. La astfel de conturi se calculează după sumele replătite, aceleași interese, ca și după sumele ridicate.

Fiindcă la astfel de conturi, trecute peste creditul fixat, saldul are caracterul unui împrumut permanent, etalonul lor va fi puțin expus la fluctuații. Nu se va reduce prea mult, dar nici nu se va urcă prea sus. Dar întocmai precum cambiile, tot astfel se disting cualitativ și conturile acestea, de unde provine apoi diversitatea pozițiilor de debit. Conturile cu sume trecute peste creditul fixat, cari, aci se replătesc, aci se ridică din nou, vor cădea, în ce privește etalonul sub alte considerații, mai favorabile, decât conturile, cari prezintă totdeauna sald de debit. Cele dintâiu te pun în poziție de a putea plasa banii tăi adeseori și în alte direcții, cele din urmă nu-ți îngăduie aceasta nici când.

Vei calculă etalonul cel mai urcat după acele sume, trecute peste creditul fixat, cari au luat deja caracterul unui capital mort, dar pe cari din anumite motive nu voiești să le abzici. Calcularea unei proviziuni speciale, probabil, își va face efectul dorit și pe lângă aceasta nu ai atins susceptibilitatea acestor oameni, cari de regulă sunt nepricepători de afaceri și după a căroră părere uzura începe dela 5% în sus. Prin urmare ce trece peste 5% ruinează, pe acela, care ia împrumut.

Importanța economică a teritoriului anexat de România.

— *Date comerciale și financiare.* —

În noul teritor românesc, cu toată producțiunea agricolă îmbelșugată, *vieța comercială* nu e atât de dezvoltată.

Aceasta se explică, în mare parte, prin lipsa căilor ferate. Numai *Dobrici*, orașelul cel mai de seamă din ținut, e punctul *terminus* al liniei ferate care se îndreaptă spre Varna.

Centrele cu *vieța comercială* mai puternică sunt: *Balcic, Dobrici, Silistra și Turtucaia.*

După cifrele recensământului general, la 31 Decembrie 1905, proporția se înfățișă astfel:

Dobrici cu 15,397 locuitori.

Silistra cu 12,055 locuitori.

Turtucaia cu 9,845 locuitori.

Balcic cu 6,588 locuitori.

Dintre toate orașele, ultimul a progresat, dela 1880 până azi, mult mai repede decât celelalte; în acest interval proporția s'a dublat.

Balcic a fost, până în prezent, al treilea port mai însemnat al Bulgariei, la țărmul Mării Negre.

În anul 1908, exportul Bulgariei s'a urcat la cifra de 112.356,997 leva.

Din totalul exportului au ieșit mărfuri prin

	Mil. leva	la sută
Varna	25	23.2
Burgas	14	12.5
Balcic	10	9.5

Prin urmare, prin aceste 3 porturi, s'a scurs aproape o jumătate din exportul Bulgariei.

În afară de Balcic, punctele mai principale, în noul teritoriu pentru transacțiile comerciale cu străinătatea, erau:

Silistra, prin care s'a exportat în 1908, mărfuri în valoare 6.4 milioane leva sau 5.7 la sută din totalul exportului și

Turtucaia, prin care s'a exportat în 1908, mărfuri în valoare de 4.2 milioane leva (sau 3.7 la sută din totalul exportului).

Prin urmare, punctele vamale: Balcic, Silistra și Turtucaia, înregistrau laolaltă un export de peste 20 milioane leva sau circa o cincime din totalul exportului bulgăresc.

Trebuie însă să se ție seamă că până azi, Varna, avantajată ca port și legată prin căi ferate cu Dobrici — oraș situat în mijlocul noului ținut românesc — luă o nouă parte din producția, ce altfel, s'ar fi vândut prin Balcic.

Producția agricolă — abundanță în teritorul luat de România — a făcut ca acest ținut să fie poreclit, până acum: «Grânarul Bulgariei».

*

Puncte însemnate pentru operațiunile de import, nu se găsesc în noua Dobroge românească.

Într'adevăr, din valoarea totală a importului bulgar, în 1908, adică din suma de 130.150,642 leva s'au adus mărfuri prin:

Balcic în valoare de 475,434 leva sau 0.4 la sută.

Silistra în valoare de 1.218,644 leva sau 0.9 la sută.

Turtucaia în valoare de 203,821 leva sau 0.2 la sută.

Principalele articole de consumație, destinate populației din noul ținut, erau aduse din străinătate, via Varna, prin Dobrici. În viitor, aceasta nu se va mai întâmpla.

*

Bănci și societăți. Interesante ni-se par datele privitoare la instituțiile financiare, din centrele comerciale amintite, pentru că ele lasă să se vadă bogăția, încă încătușată de vieața patriarhală și să se întrevadă perspectiva atrăgătoare pentru dezvoltarea economică a noului teritor.

Putem distinge, printre instituțiile financiare, care aveau cercul lor de activitate în noul teritor, două categorii:

1. Filialele băncilor mai mari, al căror sediu principal se găsește în Sofia sau la Rusciuc; și
2. Băncile mici locale.

1. Filialele băncilor.

În afară de sucursalele Băncii Naționale a Bulgariei, care funcționează în cele 4 centre comerciale amintite, Banca Agricolă a Bulgariei, o instituție financiară sui generis, isvorită din vechile «case comunale» fondate de Midhat-pașa în 1863, și având însemnate capitaluri disponibile, — își întinsese mai mult decât oricare altă bancă, cercul de activitate în noul teritor.

Pe lângă un mare număr de agenți, Banca Agricolă are 6 sucursale mai principale, cari — după cum reiese din cifrele de mai jos — au atins un total de circa 37 milioane leva, și anume:

Sucursala din Silistra 10 milioane leva.

Sucursala din Turtucaia 9.9 milioane leva.

Sucursala din Dobrici 8.9 milioane leva.

Sucursala din Balcic 8 milioane leva.

În total 36.8 milioane leva.

Imprumuturile acordate de Banca Agricolă, în mare parte, sunt credite pe amanet sau garanție ipotecară. Clientela ei este îndeosebi țărâtimea.

O a 3-a instituție, Banca Bulgară de Comerț, înființată în 1895, cu sediul principal în Rusciuc, are o sucursală în Silistra. Instituția s'a văzut nevoită să fondeze această sucursală, în urma marelui număr de angajamente, ce le are în această regiune.

Banca Bulgară de Comerț până la noua emisiune, care a adus cu sine mărirea capitalului ei social dela 5 la 10 milioane leva, are un caracter mai mult bulgar. Acum este patronată de instituții financiare germane, franceze și rusești. (Banque russe pour le commerce étranger, Société générale din Paris, «Berliner Handelsgesellschaft»).

O altă bancă «Ghirlap», cu un capital social de 2 milioane leva și cu sediul principal la Rusciuc, are o sucursală la Dobrici.

Dividendul distribuit de «Ghirlap», pe anul 1909, a fost de 8 la sută.

Dintre băncile mai mari din Sofia, sprijinite de capitalurile străine, precum sunt «Banque Balcanique de crédit bulgare» și «Banque générale de Bulgarie», numai cea dintâi are o sucursală în noul ținut, la Balcic.

Această sucursală întreprinde pe o scară destul de întinsă, operațiuni de cereale, face operațiuni de deize cu Cospolis, ceea ce e demn de amintit; are numeroase depuneri spre fructificare.

La «Banque Balcanique» sunt interesate următoarele instituții financiare din Apus: «Wiener-Bankverein», «Crédit Anversois, Deutsche-Bank», «Banque d'Outre Mer» și «Banque de L'Union Parisienne».

2. Bănci locale.

În Dobrici: Societatea bulgară pe acțiuni «Bardatchnost», fondată la 22 Ianuarie 1895. Are un capital social de 300,000 leva, împărțit în acțiuni à 100 leva. Fondul de rezervă s'a urcat la 1909 la circa 23,000 leva. Dividendul distribuit în acel an a fost de 21 la sută.

Această bancă se bucură de o bună reputație. «Banca Nordului Bulgar» este înființată de curând (1910) pe o durată de 20 ani. Capitalul social, de 500,000 leva, e împărțit numai în 20 act. à 25,000 leva.

Până la sfârșitul anului 1910, banca nu a distribuit nici un dividend.

Această instituție, după felul cum e alcătuit capitalul ei, ca și după întreaga ei conducere, poartă caracterul unei întreprinderi mai mult personale.

În Balcic sunt 4 bănci locale:

Banca «Dobrogea» cu un capital de 500,000 leva (vărsat).

Banca «Sedinie», înființată în 1894, având un capital de 400,000 leva, împărțit în 2000 acțiuni à 200 leva.

Încă la sfârșitul anului 1909, fondul de rezervă a trecut peste 100 de mii leva.

Această instituție participă la o fabrică de tutun, la o moară și la o întreprindere forestieră. Dividendul dela 1901 până la 1908 incluziv, a fost regulat de 15 la sută.

Societatea pe acțiuni «Vratsch», fondată în 1905 cu un capital de 300,000 leva, pe o durată de 20 ani, se ocupă, nu numai cu operațiuni de bancă; ea este interesată (cu circa 27 mii leva) în societatea pe acțiuni pentru industria morăritului din Balcic. Dividendul acordat în 1909 a fost de 10 la sută.

Societatea «Napredak», înființată în 1907, pe o durată de 10 ani, are un capital de 100,000 leva. Dividendul acordat în 1909 a fost de 14 la sută.

În Silistra, o singură bancă:

«Sedinie», fondată în 1905, cu un capital de 200,000 leva. În 1909, a plătit un dividend de 15 la sută.

În Kavarna, un port mic, la nord de Balcic.

Societatea pe acțiuni «Energia», al cărei capital social este de 100,000 leva.

Dacă recapitulăm datele de mai sus, avem bănci locale în:

1. Balcic 4 cu capital social 1.300,000 leva.
2. Dobrici 2 cu un capital social 800,000 leva.
3. Silistra 1 cu capital social 100,000 leva.
4. Kavarna 1 cu un capital social de 100,000 leva.

În total deci 8 bănci cu un capital de 2.400,000 leva.

Balcic și Dobrici — unde începe a se manifesta și o activitate industrială — rezultă și din numărul băncilor ce ele au, că au o importanță comercială mai mare. Prin poziția lor, ele sunt chemate să joace un frumos rol în dezvoltarea economică a noului ținut românesc.

Ungaria în cifre.*

Țările coroanei ungare au o întindere de 324,851 km. și ocupă în ce privește întinderea locul al 7-lea în Europa. Numărul locuitorilor, după datele recensământului din 1910 este de 20.886,000, vin deci pe un km. □ 64 de suflete. Natalitatea a fost în 1911 de 35,7, iar mortalitatea de 24,8 pro mie de locuitori. Numărul emigranților din Ungaria a fost între anii 1906—1910 în mediu 157,188 de locuitori. Din 100 de locuitori s'au ocupat cu agricultura 69. Din totalul teritoriului țării se folosește în agricultură 66,71%. Anume sunt:

	în mii hectare	%
Arătură	13,971	42,99
Grădini	430	1,52
Livezi	3,170	9,76
Vii	316	0,27
Pășuni	3,953	12,17
Păduri	8,885	27,34
Necultivate	1,705	5,25

Moșiile de mână moartă: ale statului, comunelor, bisericilor și fideicomis-urile reprezintă 9.683,000 hect., va să zică 34,39% ale întreg teritoriului cultivat. Din acestea au comunele 4.990,000 hectare, apoi vine statul cu 1.916,000 hectare, din cari 73% păduri. Bisericile au 1.390,000 de hect., în cea mai mare parte biserica rom. cat., resp. episcopii rom. cat., anume are capitulul rom. cat. din Oradea-mare 187,393 jug. cat., cel din Strigoniu 95.983 jug. cat., cel din Caloccea 87,433 jug., cel din Vesprim 65,618 jug. cat. și cel din Agria 42,397 jug. cat.

Fidei-comis-urile au aproape aceeași întindere, ca și moșiile eclesiastice. Magnații din Ungaria sunt stăpâni pe 1.352,000 de hectare. Această avere uriașă se împarte între 91 de familii.

Din întinderea totală a mării proprietăți sunt 42,34% păduri, 13,07% pășune.

* Din o conferință a economistului Dr. Alex. Matlekovits ținută ca prilejul cursurilor internaționale de economie națională în Budapesta.

AGRICULTURA.

Întinderea culturilor în România în 1913.

Direcțiunea statistice generale din ministerul de domenii a României a întocmit o statistică a întinderii culturilor făcute în anul 1913. Din această statistică dăm următoarele cifre generale, cari pot da cetitorului o idee despre suprafețele cultivate și speciile de culturi întreprinse:

Deși în toamna anului 1912 semănăturile au fost serios împedecate din cauza ploilor abundente, situațiunea agricolă, în ce privește întinderile culturilor, nu se prezintă rău.

Din suprafața totală a României s'au cultivat în anul 1913 suprafețe, cari dau un total [de 6 milioane 866 mii hectare, — cuprinzând în această cifră și culturile de vie și livezile de pruni.

Scoțând din suprafața totală această întindere cultivată, precum și pădurile, pășunile și pământurile nearabile, rămân 503.314 hectare necultivate. În anul anterior, 1912 întinderea terenurilor necultivate a fost de 306.884 hectare; avem adică un plus de vre-o 140.000 hectare necultivate în 1913. Pricina, după cum am arătat mai sus, e ploaia, care a căzut și în cantitate mare și la o epocă critică.

În genere, întinderea culturilor de toamnă a fost mai mică față de anul precedent, decât întinderea culturilor de primăvară.

Astfel terenul cultivat cu grâu a scăzut dela 2.069.420 hectare în 1912, la 1.617.247 hectare în 1913, adică am avut de înregistrat o scădere de circa 400.000 hectare. Cea mai mare scădere în întinderea suprafeței cultivate cu grâu o găsim în Moldova, atât în șesurile Siretului și ale Prutului, cât și în Carpații Moldovei, unde culturile de grâu au fost reduse aproape la jumătate.

S'a micșorat deasemenea anul acesta suprafața terenurilor cultivate cu secară; cifra totală a întinderii acestor culturi în 1913 a fost de 92.170 hectare, față de 107.244 hectare în 1912. Și pentru culturile de secară, cea mai mare scădere se observă tot în Moldova.

Dimpotrivă au crescut întinderile culturilor de primăvară. Astfel în 1913 întinderea terenului sămănat cu porumb a fost de 2.147.064 hectare față de 2.079,220 hectare din 1912.

Terenul semănat cu orz a fost în 1913 de 563.791 hectare, pe când în 1912 el s'a cifrat la 499.885 hectare; cea mai mare parte din acest teren aparține sămănăturilor de primăvară și numai circa 40.000 hectare de orz au fost sămănite în toamnă. Cel mai mult orz se cultivă în Dobrogea, unde s'au sămănat 218.200 hectare în 1913, față cu 563.791 hectare din întinderea totală a culturilor de orz făcute în anul 1913.

Au crescut deasemenea suprafețele cultivate cu ovăș; dela 381.785 hectare câte se cultivau în 1912,

s'a ridicat în 1913 la 523.273 hectare. Cea mai mare cantitate de ovăs se cultivă în șesurile Dunării și în Dobrogea.

La celelalte specii de culturi se observă o scădere a suprafețelor sămănate. Sfecla de zahăr dela 14.363 hectare cât ocupă în 1912, a scăzut la 13.014 hectare în cursul anului 1913.

Intinderea viilor a crescut dela 87.353 hectare cât aveă în 1912, la 89.766 în 1913.

Intinderea cultivată cu fânațe artificiale a crescut, — ca de obicei în ultimii ani din urmă — dela 171.420 hectare cât eră în 1912, la 188.410 hectare în 1913.

Au mai crescut deasemenea în cursul anului acesta întinderile cu fânațe naturale, cu aproximativ 20.000 hectare, față de întinderile din anul trecut, deși în anii din urmă fânațele naturale scădeau regulat în favoarea fânațelor artificiale.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 24 Septemvrie 1913.

Cu cât se apropie mai mult ultimo, cu atâta situația pieței internaționale de bani devine mai încordată. Mai ales în Berlin discontul privat a fost expus la mari fluctuații, pânăce s'a stabilit la $5\frac{3}{4}\%$. Cu toate acestea în cercurile financiare berlineze, bine informate, se menține speranța, că după ultimo va urmă o ameliorare mai simțitoare, și reducerea ratei oficiale, semnalată, se va și efectui. În London situația este neschimbat încordată. Discontul privat a costat 4% . Din Paris asemenea nu se semnalează o îmbunătățire a pieței. Discontul privat $3\frac{3}{4}\%$.

În piața internă de bani nu se observă dela ultimul nostru raport încoace nici o schimbare spre bine. Ofertele trecătoare din străinătate au încetat și de ultimo se așteaptă cereri mai intensive de bani. Discontul privat a costat în Budapesta pentru cambii vieneze de prima bonitate $5\frac{7}{8}\%$, cambii budapestane, de aceeași bonitate $6\frac{1}{2}\%$, alt material între $6\frac{1}{2}\%$ — $7\frac{1}{2}\%$.

Jurisdicțiune.

Procedura de urmat în caz de urcare a capitalului. Legea com. nu pretinde ca în caz de urcare a capitalului, societatea să urmeze întocmai ca la întemeierea întreprinderii și astfel direcțiunea nu poate fi obligată a prezenta tribunalului ca for comercial prospectele de emisiune, provăzute cu subscrierile originale, precum nu i se poate impune nici aceea să documenteze că acțiunile nouă prin cine și în ce număr au fost semnate și cine, când, ce sume a plătit în contul lor. Pentru înregistrarea statutelor, cuprinzând capitalul social urcat, direcțiunea întru cât nu a făcut-o încă, este

obligată a documenta vărsarea integrală a capitalului vechi și la tot cazul a capitalului nou. Iar în acest scop este de-ajuns dacă direcțiunea constată însăși acest fapt și ia act de el și prezintă tribunalului deodată cu contul capital social, sau cu bilanțul subscris de direcțiune, extrasul procesului verbal relativ la acest obiect luat în ședința direcțiunii.

(Tabla reg. din Budapesta sub Nr. 842/912 dela 9 April 1913).

Validitatea contractului de serviciu. Contractul de serviciu, care pe impieगत il lipsește de dreptul de abdicare, pe când patronului îi rezervă acest drept — este nevalid.

(Curia reg. sub Nr. 123/913 v. dela 30 Iunie 1913).

Dreptul acționarului, care n'a participat la adunarea generală. Conform praxeii dezvoltate privitor la interpretarea §-ului 174 al legii comerciale, acționarul, care în adunarea generală a societății a conlucrat cu votul său la aducerea unei hotărâri, nu este îndreptățit a atacă prin proces aceea hotărâre. Paragraful 174 al legii comerc. îndreptățeste pe acționar să ceară prin proces nimicirea hotărârilor adunării generale; calitatea de acționar trebuie să o aibă însă respectivul nu numai atunci, când înaintează pâră, ci trebuie să o fi avut și pe timpul când s'a adus hotărârea atacată.

(Curia reg. Nr. 794/912 v. dela 24 April 1913 IV. pt. t).

CRONICĂ.

„Meritul comercial și industrial“. Precum aflăm cu plăcere Majestatea Sa Regele Carol I. al României, a conferit *medalia* **«Meritul comercial și industrial»** clasa I următorilor fruntași ai vieții noastre financiare-economice:

Ioan I. Lăpedatu, director gen. al „Băncii generale de asigurare“ și secretar al „Solidarității“, Sibiu.

Alexandru Lebu, mare proprietar, prezidentul consiliului de direcțiune al „Albinei“, Sibiu.

Dr. Coriolan Pap, directorul executiv al „Bihoarenei“, Oradea-mare.

Sava Raicu, directorul executiv al „Victoriei“, Arad.

Ioan I. Vulcu, mare comerciant, Orăștie.

Felicităm pe cei medaliați pentru binemeritata distincție, de care au fost împărțâșiți.

Noua situație geografică provizorie a țărilor balcanice. Din fostul *teritoriu turcesc* rămâne în Europa numai 20.000 km. p. cu o populație de 1.400.000 locuitori, dintr'un teritoriu de 170.000 km. p. cu o populație de 6 milioane locuitori, cât a fost înainte de conflictul balcanic.

Bulgaria câștigă în total 33.000 km. p. cu 800.000 locuitori, scăzând teritoriul Turtucaia-Dobrici-Balcic, rămâne pentru Bulgaria o suprafață de 129 mii km. și o populație de 4.600.000 locuitori (înainte 96 mii kilometri p.).

România se mărește cu 7 mii km. p., având astăzi 138.000 km. p., cu o populație de 7.260.000 locuitori, din 131.000 km. p. cât avea înainte.

Serbia câștigă 32.000 km. p., cu 1.100.000 locuitori, având astăzi 80.000 km. p., cu 3.600.000 locuitori, (până acum 48 mii km. p.).

Grecia câștigă 45.000 km. p., cu 1.520.000 locuitori, având astăzi o întindere de 110.000 km. p. și aproximativ 4 milioane locuitori, (până acum 65 mii km. p.).

Muntelegru se mărește cu 7 mii km. p., și 230 mii locuitori, având astăzi 16.000 km. p. și 480 mii locuitori; înainte de conflict avea numai 9 mii km. p.

O bancă balcanică. Zilele trecute s'a ținut, la Camera de comerț din București, o conferință intimă a reprezentanților finanței mari românești în vederea înființării unei bănci balcanice cu capital românesc.

Sediul principal al acestui institut de credit ar fi la **București**, cu sucursale în Cadrilater, în Macedonia și în Albania.

Inițiatorii acestui proiect sunt dnii Dr. Leonte, senator și președintele societății Macedo-Române; V. G. Morțun, fost ministru, Dim. Comșa, deputat, Vasile Kogălniceanu, fost deputat, M. D. Atanasiu, etc.

Un aviz! Aducem la cunoștința băncilor și însoțirilor noastre, cari au comandat la timpul său «*Anuarul băncilor române pro 1914*», că în zilele acestea li s'au expedit, celor mai multe, exemplarele comandate. În legătură cu acestea ținem să rugăm cu insistență acele bănci, însoțiri sau persoane private, cari au restanțe la «Solidaritatea» (taxe de revizii) sau la «Revista Economică» (abonamente, inserțiuni și anuare pe anii trecuți) să binevoiască a-și achita fără amânare restanțele de orice fel. Căci trebuie să se știe, că «Revista Economică» încă se susține, ca oricare altă foaie de-a noastră, numai din puterile proprii și deci contează și trebuie să conteze și ea la intrarea cât mai regulată a abonamentelor și inserțiunilor, ce-i compet. De altă parte costul anuarelor comandate e prea natural să și-l achite fiecare îndată după primirea exemplarelor comandate.

În considerarea *punctuoității* în îndeplinirea angajamentelor luate, punctuozitate care trebuie să caracterizeze toate acțiunile de orice natură ale institutelor de bani — majoritatea abonenților noștri — credem, că rugarea noastră nu va rămâne fără efectul dorit și că în viitor ni se vor da tot mai puține prilejuri de-a ne plânge în privința aceasta.

S U M A R.

Birourile mijlocitoare de împrumuturi. — **Bancherul din provincie.** — **Importanța economică a teritoriului anexat de România.** (Date comerciale și financiare). — **Ungaria în cifre.** — **Agricultură:** Situația în România 1913. — **Revista financiară:** (Situațiunea). — **Jurisdicțiune:** Procedura de urmat în caz de urcare a capitalului, Validitatea contractului de serviciu, Dreptul acționarului, care n'a participat la adunarea generală. — **Cronică:** «Meritul comercial și industrial», Noua situațiune geografică provizorie a țărilor balcanice, O bancă balcanică.

Banca generală de asigurare soc. pe acții în Sibiu

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de *matematic la Banca generală de asigurare din Sibiu* se publică concurs cu termen până la 15 Oct. a. c.

Dela cei ce vor concura la acest post se recere să aibă cunoștințe speciale matematice, ceace au să dovedească cu acte în regulă. Ceice vor avea și praxă în afaceri de asigurare vor fi îndeosebi preferiți. Alegerea se va face provizor și cel ales — după un an — dacă va corăspunde va fi definitiv, conform regulamentelor Băncii generale de asigurare.

Concurenții au să-și arate în cererile lor exact condițiunile de salariu pentru timpul serviciului provizor.

Postul este a se ocupa imediat,
Sibiu, la 25 Septembrie 1913.

Direcțiunea.

„ARIEȘANA“

institut de credit și economii, societ. pe acții în Turda.

Aviz.

Domnii acționari proprietari ai certificatelor interimale Nr. 5, 58, 59, 103, 105, 132, 133, 150, 156, 177, 181, 197-8, 209, 211, 221, 229, 230, 231, 232, 234, sunt recercați să-și achite întreg restul, pentru că la din contră după 30 zile dela aceasta publicare vom purcede conform § 11 din statutele societății.

1-3

DIRECȚIUNEA.

Depozit românesc

de pian și armoniuri în Sibiu.

Piane și pianine, din cele mai bune fabrici se pot procura cu prețuri foarte moderate la

Timotei Popovici,

profesor de muzică.

Sibiu, Strada Cisnădiei Nr. 7 etajul I.